

6. Krapiec, M. (1995). *Jezyk i swiat realny. Dzieta XIII*. Lublin: KUL.

REFERENCES

1. Vythenshtein, L. (2005). *Lohyko-fylosofskyi traktat. Fylosofskie raboty*. [Tractatus Logico-philosophicus. Philosophical Works]. Moscow: Terrytoryia budushcheho.
2. Adriaenssen, H. (2017). *Representation and Scepticism from Aquinas to Descartes*. Cambridge: Cambridge U.P. <https://doi.org/10.1017/9781316855102> [in English].
3. Cassirer, E. (2001). *Philosophie der symbolischen Formen*, Hamburg: Meiner. [in German].
4. Halliday, M.A.K. & Hasan, R. (1975). *Cohesion in English*. London: Longman. [in English].
5. Kobyakova, I., & Shvachko, S., (2016). *Teaching Translation: Objective and Methods*. Advanced Education. N 5. Kyiv: Kyiv Polytechnic Institute. pp. 9 – 13. DOI: <https://doi.org/10.20535/2410-8286.61029> [in English].
6. Krapiec, M. (1995). *Jezyk i swiat realny. Dzieta XIII*. Lublin: KUL. [in Polish].

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Ірина Кобякова – професор, кандидат філологічних наук, завідувач кафедри германської філології Сумського державного університету.

Наукові інтереси: Мовознавство, перекладознавство, текстологія, дослідження екзистенціалів національного буття.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Iryna Kobyakova – Professor, PhD, Head of Germanic Philology Department at Sumy State University.

Scientific interests: linguistics, translation, theory of intertextuality and interdiscourse, studying the existentials of national existence.

УДК 811.161.2+398

АХРОМАТИЧНІ КОЛЬРОНАЗВИ В ТЕКСТАХ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ ЗАМОВЛЯНЬ

Світлана ШУЛЯК (Умань, Україна)

e-mail: shulyak_svitlana@ukr.net

ШУЛЯК Світлана. АХРОМАТИЧНІ КОЛЬРОНАЗВИ В ТЕКСТАХ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ ЗАМОВЛЯНЬ

У статті досліджено функціонування ахроматичних кольороназв у текстах українських замовлянь. Описано пряму номінацію та асоціативне значення кольоронайменувань, розглянуто їх позитивне та негативне емоційно-експресивне забарвлення. Проаналізовано семантику основних кольороназв, зафіксованих у досліджуваних текстах. Визначено підгрупи, якими представлена лексико-тематична група зі значенням білого, чорного та сірого кольорів. Охарактеризовано постійні епітети, що властиві текстам українських народних замовлянь, а також зазначено, що конотації кольороназв виявляються через контекстуальне оточення.

Ключові слова: текст, кольороназви, українські замовляння, символічне значення, епітети, емоційно-експресивне забарвлення, контекстуальне оточення.

SHULIAK Svitlana. ACHROMATIC NAMES OF COLOURS IN THE TEXTS OF UKRAINIAN FOLK SPELLS

The names of colours characterize the important images expressed in the texts of Ukrainian folk spells and they are one of the elements to display the linguistic picture of the world of Ukrainians, embodied in one of the most mysterious genres of folklore. The object of our research is the texts of Ukrainian folk spells, and the subject is achromatic names of colours in Ukrainian spells. The aim of the article is to investigate the operation of achromatic names of colours in the texts of Ukrainian spells. The achievement of this aim becomes possible after doing the following tasks: to describe the direct nomination and associative meaning of the names of colours and consider their positive and negative emotional and expressive colour; to analyze the semantics of the main names of colours that function in the studied texts; to define the subgroups that represent the lexical-thematic group with meanings of white, black and gray colours; to characterize the constant epithets inherent in the texts of Ukrainian folk spells, as well as to study connotations of the names of colours, which are manifested through the contextual environment. The use of the names of colours in the texts of Ukrainian spells is connected with folk traditions, as well as with the potential possibilities of associative thinking of the person who orders. The vocabulary group of the names of colours in the texts of Ukrainian spells includes both lexemes on the designation of their own colour, and figurative-stylistic units denoting an associative colored sign. Prospects for the further research are based on the study of ethno mythology in the texts of Ukrainian spells.

Keywords: text, names of colours, Ukrainian spells, symbolic meaning, epithets, emotional and expressive colour, contextual environment.

Кольороназви є одним з елементів відображення мовної картини світу українців, втіленої в одному з найтаємничіших жанрів фольклору – замовляннях. Кольороназви характеризують важливі концепти, вербалізовані в текстах українських народних замовлянь. Вивчаючи їх, можна дослідити асоціативне мислення замовляльника, пов'язане з народними традиціями.

Семантичне поле кольороназв існує в кожній мові й розглядається як один із засобів дослідження менталітету нації; з часу появи й розвитку людини кольори відігравали значну роль, були елементарними подразниками психофізіологічних процесів, виразниками емоційного сприйняття й відображення світу, а з розвитком метафоричності, асоціативності мислення колір виходить на рівень символу [4, с. 27].

У сучасному мовознавстві кольоропозначення були об'єктом наукових студій І. Бабій, Н. Бахіліної, Г. Губаревої, О. Дзівак, А. Кириченко, Т. Ковальової, Л. Миронової, В. Москович, Л. Пустовіт, Н. Сологуб, Л. Ставицької, Л. Супрун, Р. Фрумкіної, Л. Шулінової, Г. Яворської та інших дослідників.

Л. Шулінова зазначає, що асоціативні, символічні значення кольоронайменувань передусім пов'язані з оцінкою, що є універсальною категорією; адже не існує мови, в якій відсутнє уявлення про «красиве/потворне», «приємне/неприємне» тощо; саме за оцінними властивостями в більшості культур і мов світу виникли семантичні опозиції *білий – чорний, чорний – червоний, білий – червоний*; асоціативні номінації сприяють виявленню й реалізації амбівалентності колірних ознак, символів, тобто здатності одного кольору викликати позитивні і негативні асоціації, естетичні оцінки, емоційний вплив [7, с. 7].

Досліджуючи світ сакрального слова Тараса Шевченка, Н. Слухай зауважує, що переважна кількість значень ужитих поетом слів з колоративною семантикою є результатом сенсорного і водночас ментального опрацювання світу, часто символічного [6, с. 128].

Абстрактна епітетна ознака при контекстуальному вживанні епітета поряд з означуваною лексемою стає певним досвідом, що позначається на сприйнятті цілісного виразу, отримує конкретну денотативну спрямованість стосовно того чи іншого слова; скажімо, той же прикметниковий епітет «чорний», поєднуючись із різними іменниками в Шевченкових текстах, у кожному окремому випадку несе відповідне конотативне (оцінно-негативне чи -позитивне) навантаження [5, с. 80].

І. Бабій відзначила позитивну емоційну оцінність метафор, побудованих на сприйманні білого кольору, що мотивується традиційністю загальномовної змістової й емоційної наповненості прикметника *білий*; у художній мові ця лексема найчастіше функціонує зі значенням «чистий, радісний, приємний, урочистий» [1].

Лексико-тематична парадигма кольороназв у текстах українських замовлянь включає як лексеми на позначення власне кольору, так і образно-стилістичні одиниці, що позначають асоціативну колірну ознаку.

У текстах українських замовлянь фіксуємо ахроматичні та хроматичні кольороназви.

Об'єктом нашого дослідження є тексти українських народних замовлянь, а предметом – ахроматичні кольороназви, ужиті в них.

Мета статті – дослідити функціонування ахроматичних кольороназв у текстах українських замовлянь.

Досягнення поставленої мети стає можливим за умови виконання таких завдань: описати пряму номінацію та асоціативне значення кольоронайменувань; визначити їх позитивне та негативне емоційно-експресивне забарвлення; проаналізувати семантику основних кольороназв, які функціонують у досліджуваних текстах; визначити підгрупи, якими представлена лексико-тематична група зі значенням білого, чорного та сірого кольорів; охарактеризувати постійні епітети, що властиві текстам українських народних замовлянь, а також дослідити конотації кольороназв, що виявляються через контекстуальне оточення.

Приклади подаємо в тих формах і мікроконтекстах, у яких вони зафіксовані в досліджуваних текстах українських замовлянь.

До ахроматичних кольорів належать білий, чорний і всі відтінки сірого кольору.

Лексико-тематична група зі значенням **чорного кольору** представлена такими підгрупами:

1) колір природних стихій, рельєфів: *На **чорном морі** лежить камінь, а на камені гадина. Хто тую гадину ізрушить, той мене спокусить* [2, с. 63]; *Йшла Ієва понад **чорним морем**, / А в **чорнім морі** корча, / Під тією корчею три чорта* [2, с. 268]; *Йди ти собі, бех, на сибірську гору! А на сибірській горі сибірський дуб, а в сибірському дубові **чорне душло**. В **чорнім дуслі** – **чорне руно**. Там сидить твоя мати, змія Коропія, й жона бешиха* [2, с. 158]; ***Чорну гору** розвертатимеш, **чорного дуба** вивертатимеш, і змію Коропію ввічі видатимеш. Йди ж собі при пустий шлях!* [2, с. 158]; *Йди собі на **чорні луга**, де буйний вітер свистав, перебував* [2, с. 161];

2) колір тварин, птахів, змії: *Лишай, лишай. Лишай! Я тебе замовляю, / До **чорної свині** посилаю. / Що **чорна свиня** тобі мати, / А кабан твій батько. / Що **чорна свиня** привела /*

Дванадцяттеро поросят ... [2, с. 176]; Ви, стіни, не будьте німі, ви, сволоки, підійміться; лихі речі, лихі мислі, на добре переверніться, бо (...) іде **чорним волом**, щоб став моїм ворогам язик колом [2, с. 307]; А я на них подивився **чорним волом**..., а я глянув на них **чорним волом** [2, с. 315]; Я їду проти його **чорним волом-бовкуном** [2, с. 321]; Лизала корова **чорне теля**, а мати своє дитя. Який гість, така йому й честь, яка породила, така й одходила [2, с. 193]; Як укусила **чорна чорнуха** – викоти, Господи, зуба сем'яним зерном [2, с. 286];

3) колір хвороби: Від **чорної** болісті. Стрітіння зустрічається, а раб Божий (...) причащається. Там весілля відбувається, Адам жениться, бере Єву-дівку собі за жінку. Там музики грають, дівки гуляють і тебе **чорного** виглядають [2, с. 143]; Возьми цього хрещеного, молитвеного (Івана), / Цю **чорну слабость** вижени, / Бруд з тіла видави / чистим хрестом животворящим [2, с. 145];

4) колір крові: Щоб ти не був ні в руках, ні в ногах, ні в очах, ні в плечах, ні в грудях, ні в животі, ні в жовтій кості, ні в **чорній крові**, ні в синіх жилах, ні в рум'яному лиці, ні в веселому серці... [2, с. 40];

5) колір вогню: Я тебе висилаю / На чорне море. На чорному морі / Чорний чоловік сидить, / **Чорний вогонь** горить [2, с. 49];

6) колір очей, волосся: Ти із **сірих очей**, ти із **чорних очей**, ти із **карих очей**, визиваю тебе, викликаю тебе, і святим духом видихаю [2, с. 248]; Кров з буйної голови, з рум'яного лица, з ретивого серця, з живота, з костей, з мозгов, з **чорних кіс**, з карих очей! [2, с. 85].

Лексема **чорний** слугує репрезентантом значень «безрадісний», «сумний», «тяжкий», «безпросвітний», «печальний». Наприклад, у примовці від корчу: **Чорний** чоловік у **чорній** сорочці, у **чорнім** ремені, у **чорнім** кожусі, у **чорній** шепці, у **чорних** гачах, у **чорних** постолах, у **чорних** онучах, у **чорних** волоках. Узяв **чорні** воли, запряг **чорний** плуг, а в плузі – **чорний** ніж, **чорні** колеса. Оре **чорну** землю, посієв **чорну** пшеницю, **чорнов** боронов заскородив [2, с. 144].

Лексема **чорний** може позначати не тільки колір, а ще й якість, наприклад, чорна слабость – важка хвороба: Возьми цього хрещеного, молитвеного (Івана), / Цю **чорну слабость** вижени, / бруд з тіла видави / чистим хрестом животворящим [2, с. 145]; чорна свиня – брудна: Лишай, лишай, лишай! / Я тебе замовляю, / До **чорної свині** посилаю. / Що **чорна свиня** тобі мати... [2, с. 176]; чорне море – темне місце, де живуть чорти та ін.: Йшла Ієва понад **чорним морем**, / А в **чорнім морі** корча, / Під тією корчею три чорта [2, с. 268].

У багатьох випадках лексема **чорний** не виходить за межі свого традиційного значення, вживається як постійний епітет до слова **ворон**: Летів **чорний ворон**, пустив каплю по морі. Та капля розплинулася, розійшлася по морі. Щоб так розплинулася, розійшлася бешиха по шкурі [2, с. 162].

Чорний у християнській символіці, на противагу білому, є атрибутом темних сил, зла, гріховності, горя [4, с. 16], як-от у замовляннях від бешихи: ... Іди ти собі, бех, на сибірську гору! А на сибірській горі сибірський дуб, а в сибірському дубові **чорне дупло**. В **чорнім дуплі** – **чорне руно**. Там сидить твоя мати, змія Коропія, й жона бешиха. **Чорну** гору розвертатимеш, **чорного дуба** вивертатимеш, і змію Коропію ввічі видатимеш. Іди ж собі при пустий шлях!.. [2, с. 158]; На **чорному морі** / **Чорний** чоловік сидить, / **Чорний** вогонь горить. / **Чорна** виделка, **чорна** тарілка, / **Чорний** ніж, **чорна** печінка... [3, с. 31].

Засвідчені замовляння, у яких нагнітання **чорного** кольору сприяє загальному враженню про текст та надає йому тривожного відтінку, як-от: **Чорний** чоловік у **чорній** сорочці, у **чорнім** ремені, у **чорнім** кожусі, у **чорній** шепці, у **чорних** гачах, у **чорних** постолах, у **чорних** онучах, у **чорних** волоках. Узяв **чорні** воли, запряг **чорний** плуг, а в плузі – **чорний** ніж, **чорні** колеса. Оре **чорну** землю, посієв **чорну** пшеницю, **чорнов** боронов заскородив [2, с. 144]; Йди за **чорне море**, там **чорна** колесице, там тебе очікують і там тобі **золоті погари** наливають. Там **чорне** колесице і **чорне** дітинице, а там маєш місточко [2, с. 149].

У замовлянні граду функціонує складне іменникове утворення з колірним компонентом **чорн(о)-чорнокнижники**, наприклад: Коли не ласкавісте були бурі, тучі, **чорнокнижники**, (що град товчуть), до мене на тайну вечерю, то не маєте права на мій хутір! [2, с. 300].

Лексико-тематична група зі значенням **білого** кольору представлена такими підгрупами:

1) колір тіла, кісток: *Аби ти щезла, пропала, аби ти сили не мала. Аби ти моці не мала біле тіло сушити, червону кров пити* [2, с. 13]; Від переляку. *Тут тобі, переполох, не крутити і в голову не бити, червоної крові не в'ялити, щирого серця не томити, білої кості не крутити, білого тіла не сушити* [2, с. 35]; **Біле лице** [2, с. 217]. У таких конструкціях ужито вирази з яскраво вираженим експресивним компонентом;

2) колір світу: *Січїть, рубайте, / Від мира відганяйте, / Від раба божого / Мирослава, / Від онучок, від правнучок, / Від мого чада, від мого стада, / Від всього мира по білому світу!* [2, с. 19]. Характерним для текстів українських замовлянь є вживання словосполучення **білий світ** у конструкціях з образним репрезентантом широкого простору;

3) колір тварин: *Їхав через поле Михайло Рихайло на білім коні і з гострим мечем, через афтитине поле ...* [2, с. 287]; **Білого барана я руно брала** [2, с. 170];

4) колір природних об'єктів: *... і там білий камінь лежить* [2, с. 287]; *Я цей суд опровергаю, заключаю і замикаю в сімдесят ключів залізних і в окіян-море, під білоріз-камінь ключі закидаю, а хто ж тії ключі достане, то той мені, рабі Божій (такій-то чи такому-то), в цім суді супротивником стане* [2, с. 327];

5) колір одягу: *Їхав архангел Гавриїл, архистратор Михаїл на білім коні і в білім каптані* [2, с. 136].

У замовляннях від кровотечі епітет **білий** надзвичайно продуктивний, наприклад: *Стоїть біла гора, на білій горі біла церква, в церкві білий пристіл, й білі попи, і білі дяки білі книжки читають і (Максимові) кров замовляють* [2, с. 86].

Білий колір у давній християнській символіці був атрибутом святості, добра, невинності, радості [4, с. 16]. Текстові сполуки на кшталт: *Йшла біла дівка / Білою дорогою: / Ніжки в неї білі, / Ручки в неї білі, / Голова в неї біла, / Здибала її Пречиста Діва: / – А куди йдеш, дівко біла? / – Ген-ген більма зганяти, / Граблями згрібати. / Фух, фух, / Не мій дух – Божий дух* [2, с. 138] реалізують образно-переносний аспект увиразнення портретної характеристики персонажів.

Опозицію **чорний – білий** спостерігаємо переважно в замовляннях від безсоння в дітей, як-от: *Дубе, дубе! Ти чорний. У тебе, дубе, білая береза, у тебе дубочки синочки, а у березочки дочки. Тобі, дуб і береза, шумить та густі, а родженому, хрещеному рабу Божію (...) спать та рости* [2, с. 205]; *Березо, березо! Ти біла. У тебе, березо, чорний дуб...* [2, с. 205].

Сірий колір у текстах українських народних замовлянь найчастіше є епітетом назв, які позначають тваринний світ, і в одному контексті може співіснувати з іншими кольоронозвами, як-от: *Летів чорн ворон із-за крутої гори, сів у сірого коня на крижі, з крижа на спину, а з спину на гриву, з гриви додолу* [2, с. 270]; *Їхав Юрій на білом коню, білі губи, білі зуби, сам білий, в біле одягся, білим підперезався, веде за собою три хорти: один білий, другий сірий, третій червоний. Білий більмо злиже, сірий сльозу, а червоний кров* [2, с. 271]; *Кури чорні, кури білі, кури сірі, кури рябі, кури жовті, кури глинясті...* [2, с. 207].

Засвідчені замовляння, у якому функціонують усі ахроматичні кольоронозви (**білий, чорний, сірий**), як-от: *Їхав Ісус Христос на сірому коню в сірому жупаню з трьома хортами: один чорний, другий сірий, третій білий. Чорний вію піднімає, сірий запорох виймає, а білий більмо згоняє* [2, с. 135]; *На Осіяньській горі стояло три воли. Один сірий, другий – білий, третій – чорний. Білий лизнув більмо – злизнув, сірий лизнув кров – злизнув, чорний лизнув всі болісті, зняв, копитом пхнув, більмо зопхнув. Тьфу, тьфу, тьфу* [2, с. 140].

Отже, використання кольоронозв у текстах українських замовлянь пов'язане з народними традиціями, а також із потенційними можливостями асоціативного мислення замовляльника. Лексико-тематична група кольоронозв у текстах українських замовлянь включає як лексеми на позначення власне кольору, так і образно-стилістичні одиниці, що позначають асоціативну колірну ознаку. Кольоронозва **чорний** часто репрезентує значення «безрадісний», «сумний», «тяжкий», «безпросвітний», «печальний». Лексема **чорний** може позначати не тільки колір, а ще й якість, наприклад, **чорна слабость** – важка хвороба, **чорне море** – темне місце, де живуть чорти та ін. Подібні контексти ілюструють негативне емоційно-експресивне забарвлення кольоронозви **чорний**. У багатьох випадках лексема **чорний** не виходить за межі свого традиційного значення, вживається як постійний епітет до слова **ворон**. Лексико-тематична група зі значенням **білого** кольору представлена такими

підгрупами: колір тіла, кісток; колір світу; колір тварин; колір природних об'єктів; колір одягу. Семантика *білого* кольору має позитивне емоційно-експресивне забарвлення. Ахроматична кольороназва *сірий* у текстах українських народних замовлянь зазвичай позначає колір представників тваринного світу: *сірий кінь*, *сірі кури*, *сірі воли*. Конотативні значення ахроматичних кольороназв у замовляльних текстах виявляються через контекстуальне оточення. Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні етноміфологем у текстах українських замовлянь.

БІБЛОГРАФІЯ

1. Бабій І. М. Семантика, структура та стилістичні функції назв кольорів у сучасній українській мові (на матеріалі малої прози В. Стефаніка, М. Кошобинського, М. Хвильового) : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / І. М. Бабій. – К., 1997. – 21 с.
2. Ви, зорі-зориці...Українська народна магічна поезія: (Замовляння) / упоряд. М. Г. Василенка, Т. М. Шевчук; передм. М. Г. Василенка. – К.: Молодь, 1991. – 336 с.
3. Замовляння / упоряд., передмова, примітки М. К. Дмитренко. – К.: Видавець Микола Дмитренко, 2007. – 124 с. (Серія «Народна творчість». – Кн. 9).
4. Матеріали та методичні рекомендації до спецкурсів з ідіостилістики / упорядн. Л. В. Шулінова. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2001. – 45 с.
5. Мойсієнко А. К. Слово в системі Шевченкового тексту : поетика декодування : монографія / А. К. Мойсієнко. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2013. – 255 с.
6. Слухай Н. В. Світ сакрального слова Тараса Шевченка : монографія / Н.В. Слухай. – К.: Агрармедіагруп, 2011. – 227 с.
7. Шулінова Л. В. Словесна поетика Лесі Українки (поетизація семантики кольору) : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Л. В. Шулінова. – К., 1999. – 20 с.

REFERENCES

1. Babiy, I. M. (1997). Semantyka, struktura ta stylistychni funktsiyi nazv kolioriv u suchasniy ukrayinskiy movi (na materialy maloyi prozy V. Sefanyka, M. Kotsiubynskoho, M. Khvyliovoho). [Semantics, structure and stylistic functions of the names of colours in modern Ukrainian]. Kyiv.
2. Vasylenko, M. H. (1991). Vy, zori-zorytsi...Ukrayinska narodna mahichna poeziya (Zamovlyannya). [You, stars... Ukrainian folk magic poetry]. Kyiv: Molod.
3. Dmytrenko, Mykola (2007). Zamovlyannya. [Spells]. Kyiv.
4. Shulinova, L.V. (2001). Materialy ta metodychni rekomendatsiyi do spetskursiv z idioslystyky. [Materials and manuals for the course of idioslystics]. Kyiv: Kyiv University.
5. Moysiienko, A. K. (2013). Slovo u systemi Shevchenkovoho tekstu: poetyka dekoduvannya. [The word in the system of Shevchenko's text: poetry of decoding]. Kyiv: Kyiv University.
6. Slukhay, N.V. (2011). Svit sakralnogo slova Tarasa Shevchenka. [The world of Taras Shevchenko's sacred word]. Kyiv: Ahrarmediagroup.
7. Shulinova, L.V. (1999). Slovesna poetyka Lesi Ukrayinky (poetyzatsiya semantyky kolory). [Lesia Ukrayinka's word poetry (poetry of the colour semantics)]. Kyiv.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Світлана Шуляк – доктор філологічних наук, професор кафедри практичного мовознавства Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Наукові інтереси: стилістика, семантика, мова українського фольклору.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Svitlana Shuliak – Doctor of Philological Sciences, Professor of Practical Linguistics Department, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University.

Scientific interests: stylistics, semantics, language of Ukrainian folklore.

УДК 81'22

НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНА СПЕЦИФІКА НЕВЕРБАЛЬНОГО ОБЩЕННЯ

Динара АЛИЕВА (Алматы, Казахстан)

e-mail: dinaraalieva028@gmail.com ,

Айгуль ОНАЛБАЕВА (Алматы, Казахстан)

e-mail: a.onalbaeva@mail.ru

АЛІЄВА Дінара, ОНАЛБАЄВА Айгуль НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНА СПЕЦИФІКА НЕВЕРБАЛЬНОГО СПІЛКУВАННЯ

Стаття присвячена дослідженню національно-специфічних особливостей невербальних засобів спілкування. Повноцінне спілкування, як у звичайному житті, так і в ритуалізованих комунікативних ситуаціях, здійснюється за допомогою мовних та невербальних знаків. Взаємодія вербальних та невербальних знаків спілкування має суттєву різницю у ритуалізованих